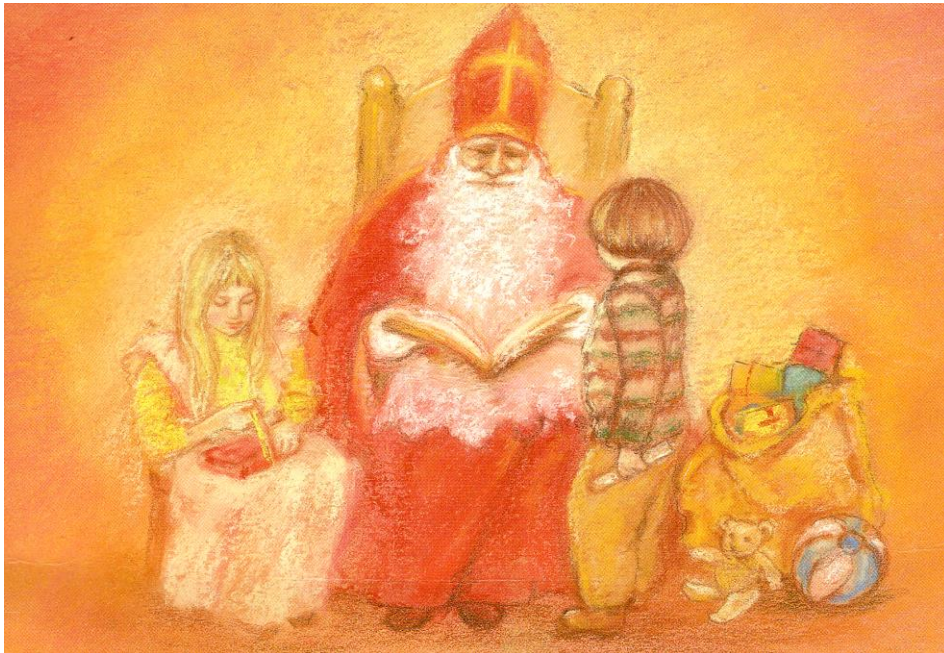

Van invloed op het Sint-Nicolaas feest

1. Gefronste wenkbrauwen

Soms kan je met gefronste wenkbrauwen naar het Sint-Nicolaasfeest kijken; het is wel een aardig feest maar wat moeten wij nou met zo'n 'ouderwets' gebruik, kinderen worden voor de gek gehouden, het geeft voeding aan racistisch en karikaturaal denken, zo veel mogelijk cadeaus dát is het belangrijkste, is het een feest dat vooral bestaat vooral voor de commercie? Dit artikeltje voor ouders van kinderen op een lagere school doet even stil te staan bij wat van invloed is op het Sint-Nicolaas feest.

2. Positieve invloed

Het Sint-Nicolaas feest is een uitnodiging om te kijken naar ieders goede en minder goede eigenschappen van het afgelopen jaar.

Het benadrukt goede eigenschappen met een cadeau als stimulans, het laat stilstaan bij wat te verbeteren is, sluit een periode af en kan beginnen aan een (symbolisch) nieuwe periode; de advent en het kerstfeest.

Het Sint-Nicolaas feest is een gezins- en familiefeest bij uitstek; het geeft de gelegenheid, om een bepaalde (on)hebbelijkheid van iemand op een milde, humoristische manier te kijk te zetten en daarna ook een pluim te geven om op de goede manier weer verder te kunnen gaan. Kijkende naar de geschiedenis blijkt dat Sint-Nicolaas altijd bekend is geweest met de goede en slechte eigenschappen van de mens; Dat hij de mensen kan aanmoedigen om op goede voet door te gaan en kan aandringen op verbetering; En hij is vergevingsgezind en vooral vruchtbaar, geeft iedereen een kans om weer opnieuw te beginnen. Maar waar komt een volksfeest met zulke gedachten vandaan?

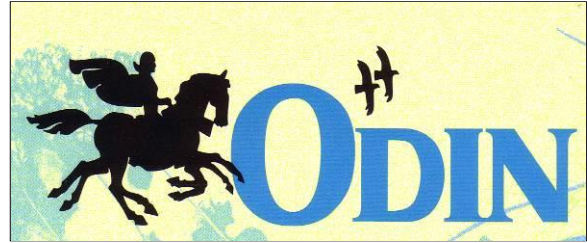

3. De invloed van Odin

Interessant zijn de overeenkomsten met Odin, de belangrijkste Oud Scandinavische god en meester van het godengeslacht Asen. Bij de Germanen ook Wodan geheten.

Vanuit zijn woning in de hemel ziet hij alles wat op aarde gebeurt. Hij was de heer van de mensen, de god van oorlog en dood, tevens van wijsheid en dichtkunst maar vooral de god van vruchtbaarheid.

Onafscheidelijk van Odin is zijn achtvoetig paard, Sleipnir hierop reed hij door de hemel, en zijn twee zwarte raven, Hugin en Munin. De twee zwarte raven vlogen 's ochtends uit en zwierven over de aarde om 's avonds, gezeten op Wodan zijn schouders, hem in te fluisteren wat zij gehoord en gezien hadden over de goede en slechte eigenschappen van de mensen... Odin werd bijgestaan door knechtje Eckhard, ook wel Oel genoemd.

4. Germaanse invloed

Door de Germanen werd Odin Wodan genoemd en voorgesteld als een grote, rijzige gestalte; witte baard, wijde rode mantel en een breedgerande muts, in zijn hand een speer en aan een vinger een wonderbare gouden ring en hij kende de goede en slechte eigenschappen van de mens.

- Paard over de daken

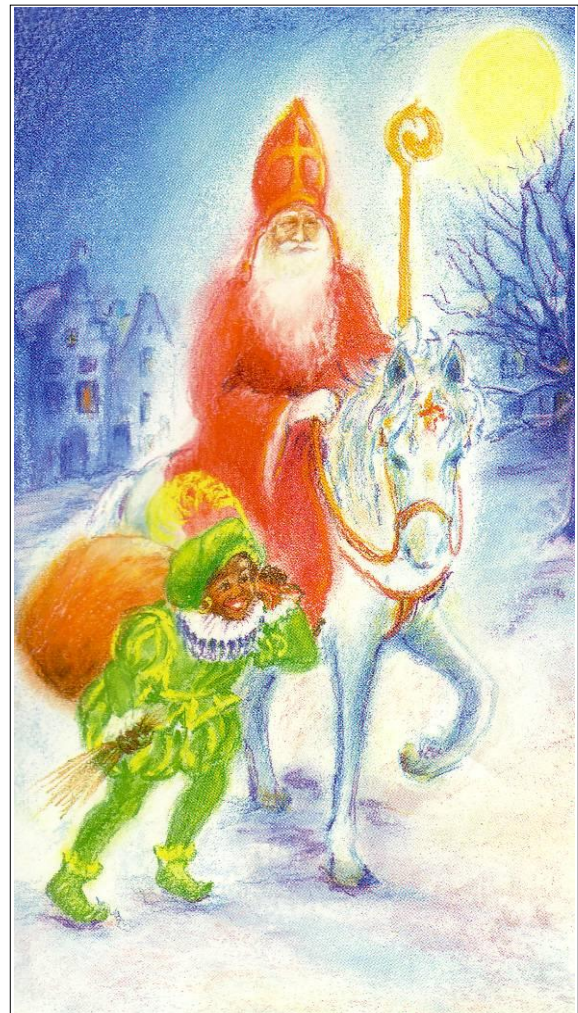
Het door de lucht rijden van Wodan op zijn paard zie je weer terug in het ons nu bekende plaatje van Sint-Nicolaas op zijn schimmel die loopt over de daken.

- Zware Piet

De knecht Eckhard is te herleiden tot zwarte Piet. Maar waarschijnlijk kunnen hiervoor beter de *twee zwarte raven* als inspiratiebron worden gezien; niet alleen door hun kleur, maar vooral omdat zij Wodan op de hoogte hielden van het gedrag en de eigenschappen van de mensen door hem deze 's avonds in te fluisteren. Net zoals nu de zwarte Pieten die Sint-Nicolaas informeren over het gedrag van de mensen.

- Uiterlijk van Sint-Nicolaas

Een rijzige gestalte, witte baard en rode mantel van Wodan. Zelfs de staf is te herleiden tot de speer van Wodan. Dat een speer was mét een slang in de top...

- De schoorsteen en het geheugen

De Germanen zagen het gat in het dak, de schoorsteen, als de verbindingsweg van hun wereld met de geestes- (geheugen) wereld. Dat de oppergod Wodan van alles goed op de hoogte was en een goed geheugen had kwam door dit gat in het dak en dankzij de zwarte raven. Sint-Nicolaas is nog steeds van alles goed op de hoogte. Hij haalt dit uit een zijn grote boek; een soort "geheugen".

- Schoen-zetten en de roe

Het zetten van de schoen kan je symbolisch zien voor het ontvangen van beloning of terechtwijzing, precies zoals het past naar aanleiding van de weg die is gegaan of het nog te volgen levenspad. Opvallend is ook dat de Germanen de takken van de hazelaar gebruikten als gevoelig instrument om aardstralen op te speuren. Een enkele aanraking met deze "gevoelige" tak zou al stimulerend kunnen zijn en positieve energie kunnen geven: ligt hier de oorsprong van de bij ons bekende roe? Met de komst van het Christendom werd Wodan langzaam maar zeker naar de achtergrond gedrukt. Omdat het geloof van de Germanen erg diep geworteld was werd het Wodan-feest niet afgeschaft, maar samengevoegd met een ander feest; de sterfdag van de heilige Sint-Nicolaas.

- Beïnvloed door vruchtbaarheidsriten

De vruchtbaarheid was een steeds terugkerende zorg van oude samenlevingen. De winter was een donkere en zorgelijke periode, die vaak werd gezien als de tijd waarin de vruchtbaarheidsgod Wodan sliep of dood was. De algemeen geldende mening was dat men Wodan op verschillende manieren nieuw leven kon schenken of op zijn minst wat hulp kon bieden.

- Strooigoed en snoepgoed

Het brengen van vruchtbaarheidsoffers aan Wodan zou uiteindelijk hebben geleid tot de wortels en het stro die wij nu klaarzetten voor het paard van Sinterklaas. Ook de marsepeinen varkens en andere suikerbeesten zijn onschuldige varianten op de oorspronkelijke offers. Nu we het toch over snoep hebben wat te denken van de zak met strooigoed en het uitstrooien van pepernoten als vruchtbaarheidsriten door Wodan god van de vruchtbaarheid?

5. Beïnvloed door de tijd

De geschiedenis met echte bisschoppen:

270-342 *Sint-Nicolaas* leeft in zuidwest Turkije en was de Bisschop van Myra. In die tijd sprak men daar Grieks en zo is *Nikos Laos* te vertalen als *overwinnaar van het volk*. Van hem zijn verschillende wonderen bekend die uitgroeien tot legenden.

500- 564 In deze tijd leeft een tweede *Sint-Nicolaas* die Bisschop is van Pinora en later abt van het klooster Sion. Hij is vooral bekend om zijn strijd voor gerechtigheid, tegen armoede en onderdrukking en geeft daarmee voeding aan de verhalen en legenden van zijn naamgenoot. Deze oud-bisschop gaat dood op 10 december 564.

Dan nemen kerken en kloosters zijn bekendheid over:

700 *Sint-Nicolaas* is inmiddels een heilige in de Griekse kerk en via de Hanze steden wordt hij bekend in Rusland en de Russische kerk als *Nicola de barmhartige*.

800 De eerste Sint-Nicolaas kerken in Rome, Napels en Ravenna.

1050 Een eigen kapel voor Sint-Nicolaas in Nijmegen.

1057 Praalgraf met gebeente van Sint-Nicolaas, uit Turkije, in de Italiaanse stad Bari.

1163 In Utrecht de eerste "Klaaskerk" en 6 december wordt feestdag van Sint-Nicolaas.

1200 Onder de Duitse Keizer Otto II veel nieuwe Sint-Nicolaaskerken en -kloosters.

1306 Ook in Amsterdam een Sint-Nicolaaskerk.

Nog meer geschiedenis uit Amsterdam:

- 1500 In Amsterdam is ieder jaar de Sint-Nicolaasmarkt op de Dam; kraampjes met koek en snoep, de kinderen trekken in groepen rond en zingen liedjes.
- 1600 De protestanten vinden dit feest maar niks en de Nicolaas viering verdwijnt uit de kerk. In Amsterdam is zelfs een periode met straatverbod tijdens de Sint-Nicolaas tijd met boete betaling als je speculaaspoppen verkoopt; afgoderij. Alleen binnenshuis is de Sint-Nicolaas viering toegestaan.
- 1850 De Amsterdamse onderwijzer J. Schenkman schrijft het eerste boekje over Sinterklaas.
- 1888 In Amsterdam wordt een nieuwe Sint-Nicolaaskerk gebouwd, ook scholen krijgen zijn naam.
- 1934 Voor het eerst komt Sint-Nicolaas in Amsterdam aan land bij de Sint-Nicolaaskerk.

6. De invloed van de bisschop van Myra en herkenbaarheid van kerk

De **kleding** van de bisschop van Myra is binnen kerk en bij Sint-Nicolaas heel herkenbaar:

Albe = wit linnen onderkleed

Als symbool voor reinheid en puurheid.

Clingel = lang wollen koord om het middel

Als symbool voor zelfbeheersing en kuisheid.

Stola = smalle strook rode stof om de hals

Als symbool voor het juk van verantwoordelijkheid.

Mantel = rood, liefde en onverschrokkenheid van de martelaren

Als symbool voor de mantel der liefde en waardigheid.

Mijter = Oosterse hoofdbedekking met opening aan de bovenkant om het contact met het hogere te symboliseren, vanaf de 10^e eeuw alleen voor een Paus maar vanaf de 12^e eeuw ook voor bisschoppen.

7. Binnen de kerk is Sint-Nicolaas patroonheilige van

- Landen en steden

= Rusland, Amsterdam en Kampen.

- Groepen mensen

= misdienaars, kinderen, scholieren, jonge vrouwen, pelgrims, reizigers, advocaten, rechters, notarissen, kooplui, apothekers, waarden, wijnhandelaren, zeelui, matrozen, vissers, molenaars, bakkers, zaadhandelaars, slagers, bierbrouwers, jeneverstokers, boeren, wevers, stoffenverkopers, steengroevenarbeiders, steenhouders, kaarsenmakers, brandweer, gevangenen, knopenmakers, prostituees.

- Als patroonheilige tegen

= watersnood, zeegevaar, dieven.

- Als patroonheilige voor

= een gelukkig huwelijk en het terugkrijgen van gestolen goederen.

8. Sint-Nicolaas in andere landen en kerken:

In Kroatië heeft Sint-Nicolaas een lichtblauwe mantel met sterren en komt hij uit de hemel.

In Oostenrijk wordt Sint-Nicolaas begeleid door engelen.

In Tsjechië en Slowakije heeft Sint-Nicolaas een duivel en een engel bij zich; de engel deelt het lekkers uit.

In Orthodoxe kerken is Sint-Nicolaas een engelachtig wezen, dat soms de gedaante aanneemt van een mens.

9. Beïnvloed door oude legenden

In de meeste oude Sint Nicolaas legenden vallen drie onderwerpen op; attent maken op goed en verkeerd handelen, hulp bieden aan in nood verkerende, God eren.

Bruidsschat en huwelijk	Zeelieden	Kinderen
Sint-Nicolaas heeft rijke ouders maar die sterven als hij jong is (285 na Chr.). Regelmatig schenkt hij geld aan de armen door dit 's nachts via het raam naar binnen te gooien. <i>Ons netje met chocoladegeld?</i> In zijn stad leeft een gezin met drie meisjes dat erg arm is en de vader vraagt zich af of de eer van de meisjes houdbaar is met een lege maag. Geld voor een bruidsschat heeft hij niet dus ze kunnen nooit trouwen. Sint-Nicolaas hoort dit en gooit 's nachts een zak met geld door het raam. Deze 1^e zak weerhoudt de ouders ervan om hun dochters aan vreemde mannen uit te lenen. Een 2^e zak helpt de meisjes aan een bruidsschat. En de 3^e zak met geld diende ter ere Gods. Maar in die derde nacht ligt de vader op de loer en hij gaat de wegsluitende stille weldoener achterna, pakt hem beet en ziet tot zijn schrik dat het Sint-Nicolaas is. Met veel tranen bedankt hij hem en zegt nooit meer zulke slechte gedachten te zullen hebben voor zijn dochters.	Sint-Nicolaas gaat op reis per schip (300 na Chr.) en komt in een storm terecht. Een van de matrozen klimt in de mast om de touwen goed vast te maken. Hij valt uit de mast, komt neer op het dek en is dood. Tijdens de storm heeft niemand de gelegenheid om naar de matroos te kijken. Sint-Nicolaas zorgt ervoor dat de storm weer gaat liggen. Dan komt iedereen naar de matroos en Sint-Nicolaas bidt voor hem. Nu blijkt dat de matroos leeft en opstaat. <i>Patroonheilige van o.a. reizigers, havensteden, vissers en zeelieden?</i>	Op de verjaardag van Sint-Nicolaas (800 na Chr.) wordt in op het Griekse eiland Kreta een kind geroofd en als slaafje verkocht. Het jaar daarop horen zijn ouders buiten de honden blaffen en als zij gaan kijken staat hun zoontje er weer. Deze vertelt dat Sint-Nicolaas hem heeft gehaald en teruggebracht naar Kreta. <i>Oorsprong van zwarte piet?</i> Drie schooljongens verdwalen in een Frans bos (1100). Zij worden opgenomen in een eenzame herberg en krijgen daar eten en drinken. Als de vrouw van de herbergier hun naar bed brengt vindt zij in hun kleren enkele goudstukken. Dat vertelt zij aan haar man. Door hebzucht gedreven vermoordt de herbergier de kinderen, snijdt ze in stukken en legt ze in een vat met pek. Niet lang daarna komt Sint-Nicolaas in dezelfde herberg en vraagt of de herbergier hem wat te eten wil geven. De herbergier gaat naar de kelder waar de voorraad bewaard wordt en Sint-Nicolaas loopt met hem mee. Bij het vat gekomen laat Sint-Nicolaas de drie knaapjes uit de dood herrijzen. Waarschijnlijk is dit verhaal weer

Hij is enorm blij dat Sint-Nicolaas zijn dochters kan laten trouwen. <i>Komt hier de goed-huwelijk-maker vandaan, de patroonheilige van een gelukkig huwelijk en de speculaaspop met vrijer?</i>		terug te voeren naar een heel oud Grieks verhaal waarin Sint-Nicolaas drie ter dood veroordeelde zeevarende bevrijdt door hun onschuld te bewijzen. <i>Patroonheilige van o.a. kinderen, waarden en slagers!</i>
--	--	--

10. De invloed van meester Schenkman

- Spanje

Dat deze Amsterdamse onderwijzer rond 1850 voor het eerst de stoomboot uit Spanje heeft laten komen is vast te danken aan zijn tijd waarin veel handelsschepen via of uit Spanje kwamen met kostbaarheden en lekkernijen. Dan was het meteen logisch om te verwijzen naar nog een gewoonte uit die tijd van Spaanse kooplieden om een Moors knaapje in huis nemen en mee te pronken. Door de vrouwen van die kooplieden werd het knaapje keurig aangekleed en opgedoft. En hoe mooier hij er uitzag, hoe meer indruk op de andere kooplieden werd gemaakt.

- Suikergoed en marsepein

De suikerbeesten werden in die tijd als tafelversiering bij rijke mensen gebruikt. Suiker, honing en amandelen (marsepein) waren nieuwe en gewilde lekkernijen in die tijd. Met sinterklaas wordt iemand rijmend een spiegel voorgehouden met een stuk marsepein in de mond, net als Odin ooit de gave van het dichten kreeg door mede (honing) te eten. Marsepeinen figuren zoals varkens, worsten en later ook vruchten waren symbolen voor geluk en materiele voorspoed.

- Speculaaspoppen

Als een meisje een speculaaspop kreeg met een vrijer erop dan wist ze dat iemand haar leuk vond. Raadde zij de goede persoon dan konden ze wat 'krijgen'. De 'goed-heilig-man' als bemiddelaar, in oud Nederlands was 'goed-hylik-man' = 'goed-hylik-maker'. Hylik = huwelijk, **goed-huwelijk-maker**.

- De chocolade letter

In kloosterscholen leerde je schrijven met losse letters van brooddeeg die je later mocht opeten. De cadeautjes van Sint-Nicolaas voor een kind waren bedekt door een laken met daarop een broodletter welke hoorde bij de naam van het kind, later van chocolade.

Vragen 'Van invloed op het Sint-Nicolaas feest'

1. Wat benadrukt het feest van Sint Nikolaas?

.....

2. Er zijn overeenkomsten met Odin. Noem de twee belangrijkste;

.....

.....

3. Hoe dachten de Germanen dat zij een verbindingsweg hadden met hun goden?

.....

4. Hoe werd het Griekse Nikos Laos vertaald?

.....

5. Via welke weg komt Nederland rond 700 in aanraking met Sint Nicolaas?

.....

6. Waarom heeft de mijter van Sint Nicolaas aan de bovenkant een opening?

.....

7. In de meeste oude Sint Nicolaas legenden vallen drie onderwerpen op, welke zijn dat?

.....

.....

8. Hoe komt het dat een Amsterdamse onderwijzer zoveel invloed op ons Nederlands Sint Nicolaas feest heeft?

.....

9. Odin kreeg ooit de gave van het dichten door mede (honing) te eten. Hoe zien wij dat terug in het Sint Nikolaasfeest?

.....

.....

10. Waar komt waarschijnlijk het gebruik van een chocoladeletter vandaag?

.....

.....

Vragen en antwoorden 'Van invloed op het Sint-Nicolaas feest'

1. Wat benadrukt het feest van Sint Nikolaas?

De benadrukt goede eigenschappen.

2. Er zijn overeenkomsten met Odin. Noem de twee belangrijkste;

Een paard en twee zwarte raven die hem in het oor fluisterden over de goede en slechte eigenschappen van de mensen.

3. Hoe dachten de Germanen dat zij een verbindingsweg hadden met hun goden?

Het gat in het dak, de schoorsteen.

4. Hoe werd het Griekse Nikos Laos vertaald?

Als overwinnaar van het volk.

5. Via welke weg komt Nederland rond 700 in aanraking met Sint Nicolaas?

Kerken en kloosters.

6. Waarom heeft de mijter van Sint Nicolaas aan de bovenkant een opening?

Om het contact met het hogere te symboliseren.

7. In de meeste oude Sint Nicolaas legenden vallen drie onderwerpen op, welke zijn dat?

Attent maken op goed en verkeerd handelen, hulp bieden aan in nood verkerende, God eren.

8. Hoe komt het dat een Amsterdamse onderwijzer zoveel invloed op ons Nederlands Sint Nicolaas feest heeft?

Omdat hij het eerste boekje over Sinterklaas schrijft.

9. Odin kreeg ooit de gave van het dichten door mede (honing) te eten. Hoe zien wij dat terug in het Sint Nikolaasfeest?

Met sinterklaas wordt iemand rijmend een spiegel voorgehouden met een stuk marsepein in de mond.

10. Waar komt waarschijnlijk het gebruik van een chocoladeletter vandaag?

In kloosterscholen leerde je schrijven met losse letters van brooddeeg die je later mocht opeten. De cadeautjes van Sint-Nicolaas voor een kind waren bedekt door een laken met daarop een broodletter welke hoorde bij de naam van het kind, later van chocolade.